

СЕКЦІЯ 3. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ

АНДРУСІВ В.Я.

*студентка спеціальності «Соціальна робота»
Національний університет «Запорізька політехніка»
м. Запоріжжя, Україна*

НОВАК Т.О.

*старший викладач кафедри «Соціальна робота»
Національний університет «Запорізька політехніка»
м. Запоріжжя, Україна*

РОЛЬ ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА У ДОПОМОЗІ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИМ ОСОБАМ НА ПЕРШИХ ЕТАПАХ ПЕРЕСЕЛЕННЯ

Проблема внутрішньо переміщених осіб (ВПО) є надзвичайно актуальною в Україні через масштабне явища, що торкається мільйонів людей, які були змушені залишити свої домівки внаслідок війни. Її актуальність зумовлена гостротою соціальних викликів – забезпечення житлом, працевлаштування, доступ до соціальних послуг та інтеграція в нові громади. Частіше всього ВПО також стикаються з серйозними психологічними проблемами, які вимагають системного вивчення та вирішення. ВПО потребують комплексної допомоги, а особливо на перших етап переселення.

Внутрішньо переміщеною є особа, яка залишила або покинула своє місце проживання через негативні наслідки збройного конфлікту, тимчасової окупації, проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного або техногенного характеру. І таке переміщення відбувається в межах України. Тобто люди зі статусом ВПО – не біженці [2].

Однією з головних проблем ВПО є нестача житла. Велика кількість внутрішньо переміщених осіб, живуть у тимчасових притулках або у рідних чи друзів, що створює додаткове навантаження на сім'ї та громади. За даними UNHCR, понад 50 відсотків ВПО мають проблеми з постійним житлом.

Не менш складною є ситуація з працевлаштуванням. Відсутність необхідних документів, випадки дискримінації на ринку праці та

обмежений доступ до програм професійного навчання значно ускладнюють пошук роботи. Згідно з даними Міжнародної організації праці (МОП), лише близько 30 % внутрішньо переміщених осіб змогли отримати стабільну зайнятість.

Діти ВПО часто стикаються з труднощами при вступі до шкіл та навчальних закладів через брак місць та необхідність адаптації до нових умов. Медична допомога для ВПО також залишається проблематичною через відсутність медичних установ у тимчасових місцях проживання та обмежені ресурси місцевих лікарень [1].

У відповідь на ці виклики вагомим роль у наданні комплексної підтримки відіграє Український Червоний Хрест – найбільша гуманітарна організація країни. Уже понад сто років вона забезпечує допомогу найуразливішим верствам населення, реалізуючи свою діяльність по всій території України. Організація має 24 обласні та майже 200 районних осередків, де щодня понад 8 000 волонтерів надають необхідну допомогу й підтримку внутрішньо переміщеним особам та іншим категоріям населення.

Діяльність Українського Червоного Хреста регламентується Законом України «Про Товариство Червоного Хреста України» від 28 листопада 2002 року № 330-IV, Законом України «Про символіку Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала в Україні» від 8 липня 1999 року № 862-XIV, Указом Президента України «Про Товариство Червоного Хреста України» від 28 жовтня 1992 року № 548/92, Статутом Товариства Червоного Хреста України, а також дотримується Основоположних принципів Міжнародного руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця.

Український Червоний Хрест, визнаний Міжнародним Комітетом Червоного Хреста національним товариством 29 вересня 1993 року та прийнятий до Міжнародної Федерації Товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця, активно реалізує гуманітарну діяльність у співпраці з державними органами, місцевою владою, громадськими об'єднаннями, бізнесом та міжнародними партнерами [4]. З початком повномасштабної війни 24 лютого 2022 року організація мобілізувала всі ресурси для оперативного реагування на гуманітарну кризу, зосередивши зусилля на забезпеченні базових потреб людей, які були змушені залишити свої домівки та адаптуватися до нового середовища.

Червоний Хрест України на місцевому рівні надає всебічну підтримку внутрішньо переміщеним особам. Районні, міські та обласні організації забезпечують видачу продуктових наборів (круп, макаронні вироби, консерви, цукор, борошно, олія та інші продукти тривалого

зберігання) гігієнічні засоби (дитячі та дорослі підгузки, чоловічі та жіночі засоби гігієни, дезінфікуючі розчини тощо), за потреби – медикаментів для внутрішньо переміщених осіб. Працюють «Банки одягу», де переселенці можуть отримати одяг, дитячі речі, іграшки та предмети першої необхідності. Окрім гуманітарної допомоги, проводяться тренінги з надання першої допомоги, мінної безпеки, міжнародного гуманітарного права, а також заходи з психосоціальної підтримки дітей, родин і людей літнього віку. А також червоний хрест надає допомогу у місцях компактного проживання внутрішньо переміщених осіб.

Місцеві осередки Товариства Червоного Хреста України підтримують зв'язок з соціальними службами та керівними органами місць компактного проживання ВПО. Відповідно до їх запиту, волонтери доставляють продукти харчування, питну воду, засоби гігієни, одяг чи інші речі першої необхідності для ВПО. Крім того, у місцях компактного перебування ВПО спеціалісти Товариства Червоного Хреста України проводять заходи з психосоціальної підтримки, тренінги з першої допомоги, мінної небезпеки тощо.

Також спільно з міжнародними партнерами Товариство Червоного Хреста України допомагає облаштовувати побут в місцях компактного проживання ВПО для забезпечення комфортних умов проживання людей.

Прикладом такої допомоги є: В Івано-Франківську Товариство Червоного Хреста України забезпечило 400 ліжками, матрацами, пральною машиною та хлібопічкою гуртожиток, в якому розмістили ВПО. Також організації Товариства Червоного Хреста України забезпечують пральними машинками, холодильниками, мікрохвильовими печами та іншими побутовими приладами центри розміщення ВПО.

Червоний Хрест України здійснює підтримку внутрішньо переміщених осіб і на централізованому рівні. Національна організація збирає інформацію про потреби населення через місцеві осередки, медичні установи та органи влади, що дає змогу оперативно координувати й надавати необхідну допомогу постраждалим. За отриманим запитом Національний комітет Товариства Червоного Хреста України формує відповідні гуманітарні вантажі з допомогою та відправляє їх у регіони. На місці установи, які робили централізовано запит про допомогу, приймають вантаж, сортують, формують гуманітарні набори та видають їх людям.

У певному населеному пункті, де розміщено значну кількість внутрішньо переміщених осіб, місцева влада оцінює їхні першочергові потреби – у житлі, харчуванні, засобах гігієни та предметах побуту – і надсилає офіційний запит до Національного комітету Товариства Червоного Хреста України. На основі цього запиту формується

гуманітарний вантаж (ліжка, ковдри, продукти харчування, гігієнічні набори тощо), який доставляється до громади. Далі місцева влада або визначені установи приймають вантаж, здійснюють сортування та розподіл допомоги відповідно до заявлених потреб [3].

Важливим напрямом діяльності Українського Червоного Хреста є якісне інформування населення про наявні програми підтримки та можливості отримання допомоги. Організація активно поширює актуальні повідомлення не лише на своєму офіційному сайті, а й у різних соціальних мережах, зокрема на сторінці в Instagram, у Viber-групах та інших онлайн-ресурсах. У таких каналах регулярно публікується інформація про види наданої допомоги, умови її отримання, графіки роздачі гуманітарних наборів та інші корисні повідомлення. Завдяки цьому внутрішньо переміщені особи та інші потребуючі мають оперативний доступ до перевірених даних і можуть своєчасно скористатися підтримкою організації.

Отже, проблема внутрішньо переміщених осіб в Україні є комплексним викликом, що виходить за межі суто гуманітарної допомоги та потребує цілеспрямованої державної політики у сферах житла, працевлаштування й соціально-психологічної реабілітації. Особливого значення набуває діяльність Товариства Червоного Хреста України, яке відіграє ключову роль саме на перших етапах переселення, оперативно забезпечуючи базові потреби переселенців, надаючи інформаційну підтримку та допомогу в адаптації до нових умов. Завдяки швидкому реагуванню організації багато ВПО отримують життєво необхідні ресурси ще до залучення довгострокових державних чи міжнародних програм. Водночас для успішної інтеграції мільйонів переселенців у суспільство надалі потрібні системні, скоординовані та тривалі зусилля з боку держави, міжнародної спільноти та всіх секторів суспільства.

Список використаних джерел

1. Великий гід про статус ВПО. Дія : веб-сайт. URL: <https://bf.diiia.gov.ua/articles/velykyi-hid-pro-status-vpo> (дата звернення 27.09.2025).
2. Допомога внутрішньо переміщеним особам. Червоний Хрест : веб-сайт. URL: <https://redcross.org.ua/idps/> (дата звернення 27.09.2025).
3. Про Український червоний Хрест. Червоний Хрест : веб-сайт. URL: <https://redcross.org.ua/about-urcs/mission/> (дата звернення 27.09.2025).
4. Проблеми внутрішньо переміщених осіб (ВПО) в Україні та їх вирішення. Соціальна країна : веб-сайт. URL: <https://welfare.green/problems-vnutrishno-peremishhenikh-osib-vpo-v-ukraini-ta-ikh-virishennya/> (Дата звернення 27.09.2025).